

Paleografie

Pojetí a vztah k blízkým disciplínám

Paleografie

= věda, která se zabývá dějinami písma...

v souvislosti s tímto se také věnuje průvodním okolnostem, důležitým pro vývoj písma:

- dějinám knih, knihoven, dalších typů písemností, vzdělání, organizaci kanceláře

Dělení paleografie

- Dle zkoumaného písma
  - Paleografie latinská, řecká, slovanská...
- Dle chronologie
  - Paleografie antická, středověká, novověká
- Dle ostatních znaků
  - Paleografie nápisů, paleografie dokumentárních či knižních písem

Praktická stránka paleografie

- Čtení starých textů a jejich datování na základě písma

Definice disciplíny

- I. Hlaváček (+ P. Spunar)
- Karin Schneider(ová)
- Bernhard Bischoff
- Ljudmila I. Kiseleva
- Albert Derolez
- Gustav Friedrich

I. Hlaváček (+ P. Spunar)

- Paleografie „zkoumá a popisuje písmo v čase a prostoru, čímž zároveň učí správně číst a interpretovat písemné prameny a zasazuje vývoj písma do celkového vývoje společnosti.“

Karin Schneider(ová)

- ...vymezuje paleografii jako vědu, která sleduje vývoj písma na dochovaných památkách.“
- *Paläographie und Handschriftenkunde für Germanisten*. Tübingen 1999.

Bernhard Bischoff

- ...vidí úkoly paleografie ve zkoumání dějin písma, ve čtení a dataci starých textů.
  - *Paläographie des römischen Altertums und des abendländischen Mittelalters.* Berlin 1986.

Ljudmila I. Kiseleva

- „Paleografie zkoumá písmo knižní, písmo dokumentů i písmo nápisů. Písemné památky datuje, místně určuje a popisuje.“
  - *Písmo i kniha v západní Evropě v střední věku.* Sankt-Peterburg 2003.

Albert Derolez

- **!!! Odlišné pojetí!!!**
- Zdůrazňuje především úkoly paleografie při dataci a lokalizaci písemných památek. Vůči směřování paleografie ke specifickému odvětví kulturních dějin – totiž k dějinám písma – je značně kritický.
- *Paleography of Gothic Manuscript Books.*
Cambridge 2003.

Předmět paleografie velmi rozsáhlý!

- Spolupráce s příbuznými disciplínami
  - Numizmatika
  - Sfragistika
  - Epigrafika
  - Diplomatika
- Nejblíže má k diplomatice a epigrafice

Alexandr Húsčava

- Definoval paleografii a pomocí použitého materiálu ji vymezil vůči epigrafice
- **Odmítl** dělení paleografie podle typů materiálu na diplomatickou, epigrafickou, knižní...

Pavel Spunar

- Soustředil se zejm. na speciální úkoly české paleografie
- Paleografii vidí jako sledování dějin písma v kontextu kulturních dějin
- Nevylučuje z oblasti paleografického zájmu písmo knižní ani dokumentární

Jindřich Šebánek

**brněnský profesor pomocných věd
historických**

- Předmět paleografie spatřoval v nejširším slova smyslu – ve studiu vývoje písma v rámci vývoje společnosti
- V praxi skripta věnované latinské paleografii omezil na knižní písma a písma dokumentů přenechal diplomatice

Vymezení předmětu paleografie

- Vycházela z praktických potřeb práce se starými texty – především listinami »velmi blízko k diplomatice
- V **19. stol.** rozvoj diplomatiky a formování dalších disciplin – numizmatiky, epigrafiky a sfragistiky ...zatlačoval paleografii do „neobsazeného“ prostoru, tj. **k rukopisům** (kodikologie se ještě sama nekonstitovala)
- Ve 20. stol. se rukopisy staly předmětem bádání **kodikologie**
- Dnes: **Paleografie hraje roli prostřednice pro další disciplíny všude tam, kde je práce s pramenem podmíněna písmem**